

แบบฝึกทักษะโวหารภาพพจน์

รายวิชา ท๓๒๑๐๒ ภาษาไทยพื้นฐาน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

เรื่อง ๒ โวหารอุปมาโว

นางเรณู กิจวรรณ

ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการ

โรงเรียนพบพระวิทยาคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๘

คำนำ

แบบฝึกทักษะการวิเคราะห์โวหารภาพพจน์ ในวรรณคดีและวรรณกรรม รายวิชาภาษาไทย พื้นฐาน รหัสวิชา ท๓๒๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ชุดโวหารภาพพจน์ เล่มที่ ๒ โวหารอุปมา ได้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สำหรับแบบฝึกทักษะโวหารอุปมา เล่มนี้ ประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้แบบฝึกทักษะ สารเนื้อหา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียน ใบความรู้ แบบฝึกทักษะที่ ๑-๕ แบบทดสอบหลังเรียน บรรณานุกรม เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน และเฉลยแบบฝึกทักษะที่ ๑-๕ ในการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพกับผู้เรียนนั้น ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ในคำชี้แจงแบบฝึก อย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามจุดประสงค์ โดยฝึกการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งช่วยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง มีความซาบซึ้งในวรรณคดี วรรณกรรมไทย วัฒนธรรมทางภาษา และความเป็นไทย

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแบบฝึกทักษะการวิเคราะห์โวหารภาพพจน์ ในวรรณคดีและวรรณกรรม รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน รหัสวิชา ท๓๒๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ชุดโวหารภาพพจน์ เล่ม ๒ โวหารอุปมา จะเป็นแนวทางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ได้สูงขึ้น อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมในด้านการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย ที่ได้สละเวลาอันมีค่าให้ความรู้ช่วยชี้แนะข้อบกพร่อง เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ในการจัดทำแบบฝึกทักษะโวหารอุปมา ให้มีความถูกต้องเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ ตามความคาดหวังของหลักสูตรต่อไป

เรณู กิจวรรณ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำชี้แจงการใช้แบบฝึก	ค
คำแนะนำสำหรับครู	ง
คำแนะนำสำหรับนักเรียน	จ
สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด	ฉ
สาระสำคัญ และจุดประสงค์การเรียนรู้	ช
แบบทดสอบก่อนเรียน	๑
ใบความรู้	๔
แบบฝึกทักษะที่ ๑.๑	๗
แบบฝึกทักษะที่ ๑.๒	๘
แบบฝึกทักษะที่ ๑.๓	๑๐
แบบฝึกทักษะที่ ๑.๔	๑๑
แบบฝึกทักษะที่ ๑.๕	๑๒
แบบทดสอบหลังเรียน	๑๔
บรรณานุกรม	๑๗
ภาคผนวก	๒๐
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน	๒๑
เฉลยแบบฝึกทักษะที่ ๑	๒๒
เฉลยแบบฝึกทักษะที่ ๒	๒๓
เฉลยแบบฝึกทักษะที่ ๓	๒๔
เฉลยแบบฝึกทักษะที่ ๔	๒๕
เฉลยแบบฝึกทักษะที่ ๕	๒๖
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	๒๗
ตารางบันทึกผลนักเรียนรายบุคคล	๒๘

คำชี้แจงการใช้แบบฝึกทักษะ

➡ ๑. แบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีทั้งหมด ๘ เล่ม ประกอบด้วย

- เล่มที่ ๑ เรื่อง ภาพพจน์โวหารพื้นฐานรอบรู้
- เล่มที่ ๒ เรื่อง โวหารอุปมา
- เล่มที่ ๓ เรื่อง โวหารอุปลักษณ์
- เล่มที่ ๔ เรื่อง โวหารอติพจน์ (อติพจน์) และ อวพจน์
- เล่มที่ ๕ เรื่อง โวหารสัทพจน์
- เล่มที่ ๖ เรื่อง โวหารบุคคลวัต (บุคลาธิษฐาน)
- เล่มที่ ๗ เรื่อง โวหารนามนัย
- เล่มที่ ๘ เรื่อง โวหารปฏิพากษ์
- เล่มที่ ๙ เรื่อง วิเคราะห์สื่อสารโวหารภาพพจน์

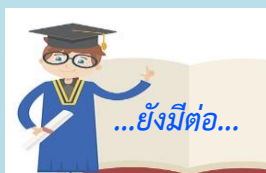
➡ ๒. แบบฝึกทักษะรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน รหัส ท๓๒๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ชุดโวหารภาพพจน์ เล่มที่ ๑ โวหารอุปมานี้ ใช้เวลาเรียน ๒ ชั่วโมง ประกอบด้วย

- คำชี้แจงการใช้แบบฝึกทักษะ
- คำแนะนำสำหรับครู
- สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด
- สาระสำคัญ และจุดประสงค์การเรียนรู้
- ขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ
- แบบทดสอบก่อนเรียน
- ใบความรู้
- แบบฝึกทักษะ
- แบบทดสอบหลังเรียน
- เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน
- เฉลยแบบฝึกทักษะ

คำแนะนำในการใช้สำหรับครู

การใช้แบบฝึกทักษะ ชุดไวยากรณ์ภาพพจน์ เล่มที่ ๒ ไวยากรณ์อุปมา เล่มนี้ เป็นแบบฝึกทักษะ ที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน รหัสวิชา ท๓๒๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ประกอบด้วยแบบฝึกทักษะ ชุดไวยากรณ์ภาพพจน์ จำนวน ๙ เล่ม ได้นำเสนอเนื้อหาสาระการอ่านวิเคราะห์ไวยากรณ์ภาพพจน์ จากวรรณคดี และวรรณกรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อให้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและเกิดประสิทธิภาพในการใช้ แบบฝึกทักษะ ครูผู้สอนควรปฏิบัติตามกิจกรรมดังต่อไปนี้

๑. เตรียมแบบฝึกทักษะ พร้อมทั้งสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอตามจำนวน นักเรียน
๒. ใช้แบบฝึกทักษะคู่กับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา ท๓๒๑๐๒ ภาษาไทยพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕
๓. แจกมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
๔. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน ครูตรวจคำตอบ แล้วบันทึกคะแนนไว้ เพื่อเปรียบเทียบกับผลการทดสอบ หลังการใช้แบบฝึกทักษะ
๕. ให้นักเรียนศึกษาแบบฝึกทักษะ ชุดไวยากรณ์ภาพพจน์ เล่ม ๒ ไวยากรณ์อุปมา
๖. แนะนำนักเรียนอ่านคำชี้แจงวิธีการใช้แบบฝึกทักษะให้เข้าใจเพื่อปฏิบัติตาม ได้ถูกต้องก่อนการลงมือทำแบบฝึกทักษะ
๗. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน ครูตรวจแบบทดสอบ และบันทึกผล คะแนนเก็บไว้ เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับคะแนน
๘. ดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่กำหนดโดยใช้แบบฝึกทักษะ เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลังจากนักเรียนตรวจคำตอบจากแบบฝึกทักษะแล้ว ครูตรวจสอบความถูกต้องซ้ำอีกครั้งหนึ่ง และชี้แจงให้นักเรียนที่ทำแบบฝึกทักษะไม่ถูกต้อง ทั้งหมด กลับไปทบทวนเนื้อหาอีกครั้ง โดยใช้เวลาวางนอกเหนือจากเวลาเรียน สอดแทรก เรื่องความสอ่สตัยต่อตนเอง

๙. คอยสังเกตให้คำแนะนำช่วยเหลือ ในกรณีที่นักเรียนประสบปัญหาในการปฏิบัติกิจกรรม

๑๐. หลังจากนักเรียนตรวจคำตอบจากแบบฝึกทักษะแล้ว ครูตรวจสอบความถูกต้องซ้ำอีกครั้งหนึ่ง และชี้แจงเพิ่มเติมให้นักเรียนที่ทำแบบฝึกทักษะไม่ถูกต้องทั้งหมด กลับไปทบทวนเนื้อหาอีกครั้งโดยใช้เวลาวางนอกเวลาเรียน และสอดแทรกเรื่องความสื่อสัตย์ต่อตนเอง

๑๐. ดำเนินกิจกรรมในแบบฝึกทักษะจนครบตามขั้นตอน แล้วสรุปเนื้อหาอีกครั้งร่วมกับนักเรียน

๑๑. ทดสอบความรู้นักเรียนหลังจากการใช้แบบฝึกทักษะ โดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน

๑๒. บันทึกคะแนนในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน เพื่อนำผลมาวิเคราะห์และประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน ในกรณีที่นักเรียนทำแบบฝึกทักษะ และทำแบบทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ครูควรจัดกิจกรรมซ่อมเสริมให้แก่นักเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนต่อไป

คำแนะนำสำหรับนักเรียน

แบบฝึกทักษะชุดโวหารภาพพจน์ เล่มที่ ๒ โวหารอุปมา เป็นแบบฝึกทักษะที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ประกอบด้วยแบบฝึกทักษะ ชุดโวหารภาพพจน์ จำนวน ๙ เล่ม เพื่อให้การจัดกิจกรรมบรรลุผลและดำเนินไปด้วยดี นักเรียนควรปฏิบัติตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาคำชี้แจงและคำแนะนำสำหรับนักเรียนให้เข้าใจ เพื่อที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมได้ถูกต้อง

ขั้นตอนที่ ๒ ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เข้าใจ

ขั้นตอนที่ ๓ นักเรียนเริ่มทำการทดสอบก่อนเรียน จำนวน ๑๐ ข้อ เพื่อวัดความรู้เดิมด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนกับเพื่อนตรวจคำตอบจาก เฉลยท้ายเล่ม

ขั้นตอนที่ ๔ นักเรียนให้ครูผู้สอนตรวจคำตอบซ้ำอีกครั้ง พร้อมทั้งบันทึกผลคะแนน เพื่อนำไปพัฒนาเปรียบเทียบความก้าวหน้า กับคะแนนการทดสอบหลังเรียน

ขั้นตอนที่ ๕ นักเรียนเริ่มปฏิบัติตามกิจกรรม คือศึกษาเนื้อหาความรู้ที่กำหนด และทำแบบฝึกทักษะ ชุดโวหารภาพพจน์ เล่ม ๒ โวหารอุปมา ในระหว่างการทำกิจกรรมถ้าหากนักเรียนไม่สามารถทำแบบฝึกทักษะได้ ให้กลับไปศึกษาทบทวนเนื้อหาความรู้อีกครั้งหนึ่ง หากยังมีข้อสงสัยให้ปรึกษาครูผู้สอน

ขั้นตอนที่ ๖ ในขณะที่ปฏิบัติตามกิจกรรมต่าง ๆ นักเรียนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ไม่เปิดดูเฉลยหรือคัดลอกผลงานของเพื่อน

ขั้นตอนที่ ๗ แลกเปลี่ยนแบบฝึกทักษะกับเพื่อนตรวจคำตอบจากเฉลยท้ายเล่ม

ขั้นตอนที่ ๘ เมื่อนักเรียนศึกษาเนื้อหาความรู้และปฏิบัติตามกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้วให้ทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยตนเอง เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาเรียนรู้ผ่านมาแล้ว ตรวจคำตอบจากแบบเฉลยท้ายเล่ม โดยแลกเปลี่ยนกันตรวจกับเพื่อน

ขั้นตอนที่ ๙ ครูบันทึกการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนลงในตารางบันทึกคะแนน ถ้านักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดให้ศึกษาแบบฝึกทักษะ ชุดโวหารภาพพจน์เล่มอื่น ๆ ต่อไป ถ้านักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดให้กลับไปศึกษาทบทวนเนื้อหาความรู้ และปฏิบัติตามกิจกรรมใหม่อีกครั้ง

อ่านก่อนนะคะ

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

สาระ

สาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ท ๕.๑ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด

ท ๕.๑ ม.๕/๓ วิเคราะห์และประเมินค่าด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

สาระสำคัญและจุดประสงค์การเรียนรู้

สาระสำคัญ

โวหารอุปมา (Simile) คือ การนำสิ่งที่มีลักษณะหรือคุณสมบัติเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้คำเชื่อม เช่นเดียวกับคำว่า “เหมือน” เช่น ดุจ ดั่ง คล้าย ราวกับ ปาน ประหนึ่ง ฯลฯ

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)

- ๑) อธิบายความหมายและลักษณะของโวหารอุปมาได้

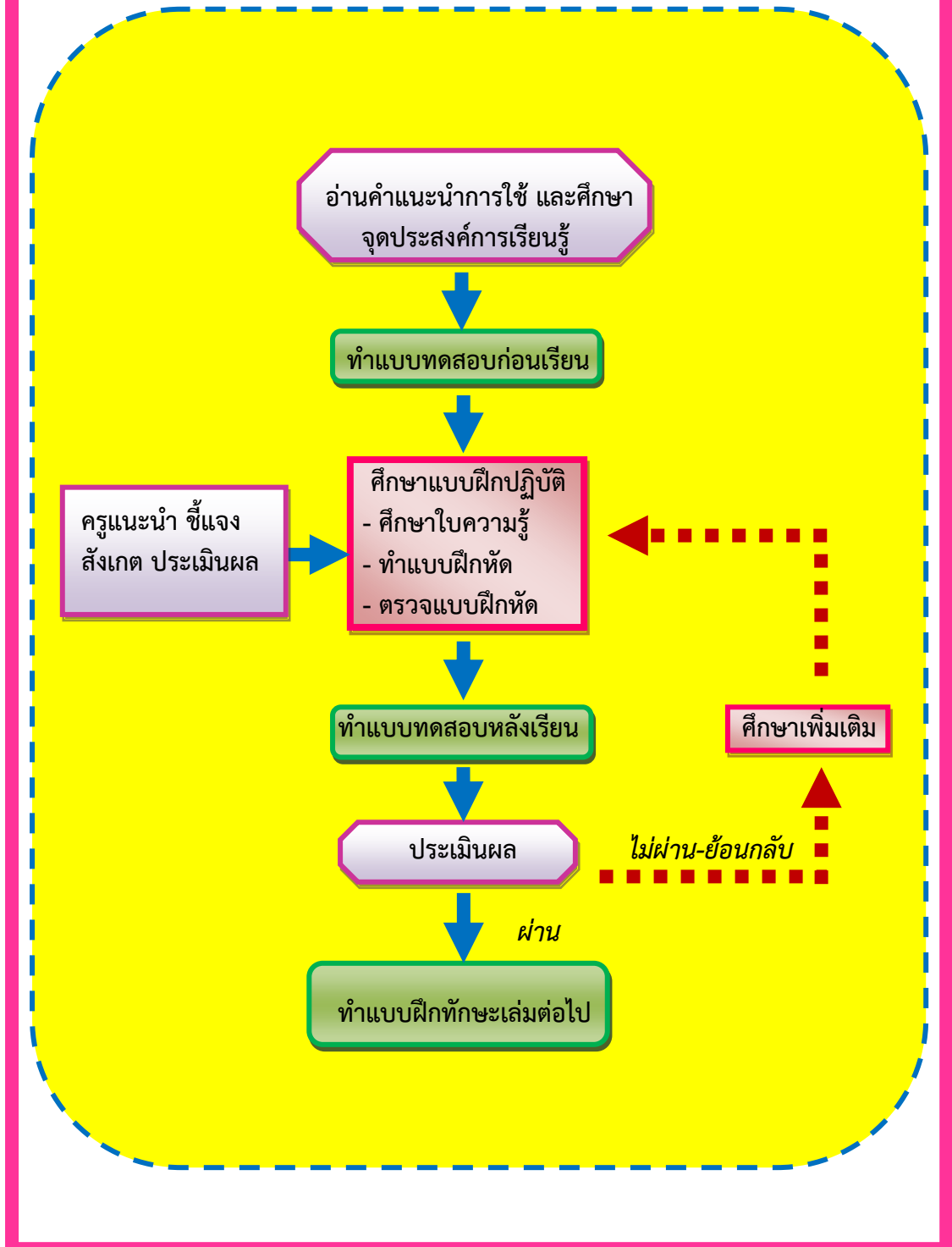
ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)

- ๑) มีทักษะกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล การคิด หาคำตอบ เรื่องโวหารอุปมา

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

- ๑) มีมารยาทในการอ่าน การเขียน และมีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย และมุ่งมั่นในการทำงาน

แผนผังแสดงขั้นตอนการเรียนรู้
โดยใช้แบบฝึกทักษะ

แบบทดสอบก่อนเรียน

คำชี้แจง ๑. แบบทดสอบปรนัยเลือกตอบ จำนวน ๑๐ ข้อ

๒. นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียวแล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) ในระคำตอบที่กำหนด

จงใช้ทรัพยากรที่กำหนดให้ตอบคำถาม ข้อที่ ๑-๒

สูงระหงทรงเพรียวเรียวจะรูด
พิศแต่หัวตลอดเท้าขาวแต่ตา
คิ้วโก่งดั่งกงเขาดีดฝ้าย
หูกลวงดวงพักตร์หักงอ

งามละม้ายคล้ายอุรุษกะหลาป่า
ทั้งสองแก้มกัลยาดังลูกยอ
จุมพละม้ายคล้ายพริ้วขอ
ลำคอโตตันสั้นกลม

(ระเด่นลันได : พระมหามนตรี)

๑. ในบทร้อยกรองข้างต้นวรรคใดไม่ใช่โวหารอุปมา

- ก. วรรคที่ ๑ ๒ ๓ ๔
- ข. วรรคที่ ๓ ๔ ๕ ๖
- ค. วรรคที่ ๕ ๖ ๗ ๘
- ง. วรรคที่ ๑ ๓ ๗ ๘

๒. ในวรรคที่ ๔ คำใดเชื่อมโวหารอุปมา

- ก. สอง
- ข. แก้ม
- ค. ดั่ง
- ง. กัลยา

ต้องตั้งใจทำนะคะ เพื่อน

๓. ข้อใดใช้โวหารอุปมา
- ข. รักกันอยู่ขอบฟ้าเขาเขียว
 - ก. เปรียบเธอเพชรงามน้ำหนึ่ง
 - ค. แม่เนื้อเย็นเป็นห้วงมหรณพ
 - ง. อันแสงสุริยส่องสว่างแต่กลางวัน
๔. ข้อใดไม่ใช่โวหารอุปมาอุปไมย
- ก. ผิวผ่องดั่งทองคำ วนิดานิวาสสรรค์
 - ข. คิ้วโก่งดั่งคันศร โคมบังอรสลักเสลา
 - ค. ขอเป็นซึ่งมาลี รุจิเรขวิไลวรรณ
 - ง. งามเอยนางศรัาว สุระศิลป์ชาญฉลาด
๕. โวหารอุปมาในข้อใดเปรียบเทียบต่างจากข้ออื่น
- ก. จมูกเหมือนลูกชมพู
 - ข. ใบหูเหมือนทอดมันร้อนๆ
 - ค. ปญญาประดุจอาวุธ
 - ง. ปากเธอเหมือนกระจับอ่อน ๆ
๖. นางพิมพรีมเพราดั่งจันทรา เอ็งเหมือนเต้านาอยู่ต่ำได้
จากคำประพันธ์ข้างต้น คำใดเชื่อมโวหารอุปมา
- ก. พรีม เหมือน
 - ข. ดั่ง เหมือน
 - ค. ดั่ง นา
 - ง. จันทรา เอ็ง

บทร้อยกรองที่กำหนดให้ ตอบคำถามข้อ ๗ - ๘

ความรักเหมือนโรคา	บันดาลตาให้มีตมณ
ไม่เย็นและไม่ยล	อุปสรรคคะใดใด
ความรักเหมือนโคถึก	กำลังศึกมิซังไว้
ก็จะโลดจากคอกไป	บ่ ย่อมอยู่ ณ ที่ซัง

๗. จากบทร้อยกรองข้างต้น มีคำเชื่อมโวหารอุปมาในบาทใด

- ก. วรรคที่ ๑ ๓
- ข. วรรคที่ ๒ ๔
- ค. วรรคที่ ๑ ๔
- ง. วรรคที่ ๖ ๗

๘. จากข้อความข้างต้นในวรรคที่ ๑ ผู้ประพันธ์ได้เปรียบเทียบความรัก เหมือนกับสิ่งใด

- ก. ความรักเหมือนโรคร้ายที่ร้ายแรงสามารถทำให้ตาบอดได้
- ข. ความรักเหมือนความมืดไม่มีแสงสว่าง
- ค. ความรักเหมือนเชื้อโรคหลาย ๆ ชนิด
- ง. ความรักเหมือนโคที่มีพลังกำลังมากมายไม่ยอมถูกขัดขวาง

ใช้ข้อความที่กำหนดให้ตอบคำถามข้อ ๙-๑๐

...พระคุณเอยจะคิดдумังเป็นไรเล่า ว่ามัทรีนี้เป็นข้าเก่าแต่ก่อนมา
ตั้งเงาตามพระบาทก็เหมือนกัน นอกกว่านั้นที่แน่นอนคือนางไหน
อันสนิทชิดใกล้แต่ก่อนกาล...

(ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี : เจ้าพระยาพระคลัง(หน))

๙. ประโยคใดใช้โวหารภาพพจน์อุปมา
- ก. มัทรีนี้เป็นข้าเก่าแต่ก่อนมา
 - ข. พระคุณเอยจะคิดдумังเป็นไรเล่า
 - ค. ตั้งเงาตามพระบาทก็เหมือนกัน
 - ง. อันสนิทชิดใกล้แต่ก่อนกาล
๑๐. จากข้อความในข้อ ๙ มีตัวเชื่อมโวหารอุปมาคำใดบ้าง
- ก. เป็น แต่
 - ข. ตั้ง เหมือน
 - ค. บาทา ก็
 - ง. อัน แต่

กระดาษคำตอบ
แบบทดสอบก่อนเรียน

เลือกกากบาทลงในกระดาษคำตอบที่กำหนดให้ (๑๐ ข้อ ๑๐ คะแนน)

ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
๑					๖				
๒					๗				
๓					๘				
๔					๙				
๕					๑๐				

ก
ข

ใบความรู้ เรื่อง โวหารอุปมา

ความหมายโวหารอุปมา

โวหารภาพพจน์แบบโวหารอุปมา (Simile) หรือเรียกว่า อุปมาอุปไมย เป็นการเปรียบเทียบของสองสิ่งที่มีลักษณะคล้ายกัน

การใช้โวหารอุปมาต้องเลือกใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่ายและสละสลวยเพื่อแสดงการ เปรียบเทียบได้อย่างถูกต้องกับจังหวะ ลีลา หรือเนื้อหาที่จะใช้เปรียบเทียบ (อุปไมย) กับข้อความที่นำมาเปรียบเทียบ (อุปมา) จะต้องเหมาะสมกันและเป็นสิ่งที่ผู้รับสารรู้อยู่แล้วแต่ผู้อธิบายให้เข้าใจยาก

ดังนั้นการใช้โวหารเปรียบเทียบ จึงช่วยให้เข้าใจในเรื่องนั้น ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

คำเชื่อมโวหารอุปมา

คำที่ใช้เชื่อมโวหารอุปมา เช่นคำว่า ปาน เหมือน ดัง เฉก เช่น ราว รวากับ ประหนึ่ง กล แม้น เป็นคำเชื่อมเพื่อแสดงการเปรียบเทียบ อยู่เสมอ

โครงสร้างโวหารอุปมา

องค์ประกอบโวหารอุปมา

อุปไมย + คำเชื่อม + อุปมา

ตารางโครงสร้างโวหารอุปมา

โวหารอุปมา	อุปไมย คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
๑. ผิวขาวราวกับหิมะ	ผิวขาว	ราวกับ	หิมะ
๒. ยิ้มหวานปานน้ำผึ้ง	ยิ้มหวาน	ปาน	น้ำผึ้ง
๓. พี่หมายปองน้องดุจ ปองปาริชาติมณฑาทิ เทวราชในสวรรค์	พี่หมายปองน้อง	ดุจ	ปองปาริชาติมณฑาทิ เทวราชในสวรรค์
๔. พระทรงพระนางสั้น ระรัวริกเต็นดั่งตีปลา หน้าไซ	พระทรงพระนาง เต็นระรัวริก	ดั่ง	ตีปลาหน้าไซ
๕. ใช้นั้นอุปมาเหมือน เพลิงป่าไหม้ลูกหลาน	ใช้นั้นอุปมา	เหมือน	เพลิงป่าไหม้ลูกหลาน

ข้อควรระวัง

ในการตัดสินว่าเป็นอุปมา ต้องสังเกตด้วยว่ามีความเปรียบเทียบหรือไม่
ถ้ามีความเปรียบแสดงว่าเป็นอุปมาและต้องระมัดระวังในการใช้โวหารอุปมา ดังต่อไปนี้

- ไม่อุปมาผิดพจน์ เช่น ตาของเธอขาววามราวกับหมู่ดาวในท้องฟ้า
- ไม่อุปมาผิดเพศ เช่น เขาเป็นชายหนุ่มที่ไร้ค่าราวกับดอกหญ้า
- ไม่อุปมาเกินตัว เช่น แสงหิ่งห้อยสว่างราวกับ

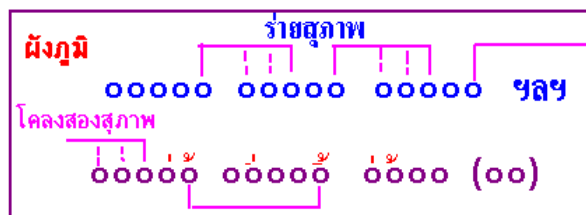

โวหารอุปมาประเภทร้อยกรอง จากวรรณคดีและวรรณกรรม

การวิเคราะห์คุณค่าบทร้อยกรอง ในวรรณคดีวรรณกรรม จะต้องพิจารณาถึง อย่างละเอียดถี่ถ้วนถึงคุณค่าทางวรรณศิลป์ ในที่นี้กล่าวถึง การใช้โวหารภาพพจน์ ประเภท โวหารอุปมา กล่าวเปรียบเทียบความเหมือนหรือแตกต่างกัน ในวรรณคดีไทย

เรื่อง “ลิลิตตะเลงพ่าย”

ลิลิตตะเลงพ่าย เป็นบทประพันธ์ประเภทลิลิต ประพันธ์ขึ้นโดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส และพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นภูบาลบริรักษ์ เพื่อสดุดีวีรกรรมของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในวาระการจัดงานพระราชพิธีฉลองตึกวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามในรัชกาลที่ ๓ โดยตะเลงในที่นี้ หมายถึง พม่า

- ที่มาของเรื่อง ๑. พระราชพงศาวดารฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม)
๒. วรรณคดีเก่าเรื่อง ลิลิตยวนพ่าย ลิลิตพระลอ
๓. จินตนาการของผู้แต่ง คือ ช่วงบทนิราศ จุดมุ่งหมายในการแต่ง

๑. เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ๒. ฉลองตึกวัดพระเชตุพนฯ สมัยรัชกาลที่ ๓ ๓. สร้างสมภารมีของผู้แต่ง (เพราะผู้แต่งขอไว้ว่าถ้าแต่งเสร็จขอให้สำเร็จสู่พระนิพพาน) บทร้อยกรองที่ยกมานี้ เป็นประเภทโคลงสี่สุภาพ ที่ปรากฏในวรรณคดีไทย เรื่อง “ลิลิตตะเลงพ่าย” ใช้โวหารภาพพจน์ ประเภท โวหารอุปมา

แต่งด้วยลิลิตสุภาพ ประกอบด้วย ร่ายสุภาพ โคลงสองสุภาพ โคลงสามสุภาพ และโคลงสี่สุภาพ แต่งสลับกันไป จำนวน ๔๓๙ บท โดยได้แบบอย่างการแต่งมาจาก ลิลิตยวนพ่ายที่แต่งขึ้นในสมัยอยุธยาตอนต้น ลิลิตเปรียบได้กับงานเขียนมหากาพย์ จัดเป็นวรรณคดีประเภทเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์

ตัวอย่าง

งามสองสุริยราชล้ำ	เลอพิศ นาพ้อ
พ่างพัชรินทร์ไพจิตร	ศึกสร้าง
ถารามเริ่มรณฤทธิ์	รบราพณ์ แลฤา
ทุกเทศทุกทิศอ้าง	อินไทไปเทียม

(ลิลิตตะเลงพ่าย : สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส)

- ความเปรียบ

	งามสองสุริยราชล้ำ	เลอพิศ นาพ้อ
	พ่างพัชรินทร์ไพจิตร	ศึกสร้าง
(อุปไมย)	ถารามเริ่มรณฤทธิ์	รบราพณ์ แลฤา
	ทุกเทศทุกทิศอ้าง	อินไทไปเทียม
(อุปมา)		

เรื่อง “มหาเวสสันดรชาดก กัณ्हมัทรี”

บทร้อยกรองยาวที่ยกมากล่าวนี้คือ เรื่อง “มหาเวสสันดรชาดก กัณ्हมัทรี”
ซึ่งใช้โวหารภาพจน์อยู่หลายประเภท แต่ที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็น โวหารอุปมา

ตัวอย่างที่ ๑

...นางก็เศร้าสร้อยสลดพระทัย
ตั้งเอาเหล็กแดงมาแทงใจให้เจ็บจิตนี้เหลือทน...

(ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณ्हมัทรี :
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส)

- ความเปรียบ นางก็เศร้าสร้อยสลดพระทัย (อุปไมย)
ตั้งเอาเหล็กแดงมาแทงใจให้เจ็บจิตนี้เหลือทน (อุปมา)

ตัวอย่างที่ ๒

...พระกายนางให้เสียวสั่นหวั่นไหวไปทั้งองค์
ดุจชายธงอันต้องกำลังลมอยู่ลิ่วๆ ...

(ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณ्हมัทรี :
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส)

- ความเปรียบ พระกายนางให้เสียวสั่นหวั่นไหวไปทั้งองค์ (อุปไมย)
ดุจชายธงอันต้องกำลังลมอยู่ลิ่วๆ (อุปมา)

บทละครพูดคำฉันท์ เรื่อง “มัทนะพาธา”

บทร้อยกรองประเภทบทละครพูดคำฉันท์ เรื่อง “มัทนะพาธา” เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รูปแบบเป็นบทละครพูด ได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรเมื่อพุทธศักราช ๒๔๖๗ ให้เป็นหนังสือแต่งดีด้วยเหตุผลที่คณะกรรมการให้ไว้ ดังนี้

- ใช้คำฉันท์เป็นละครพูด อันเป็นของแปลกในกระบวนการวรรณคดี
- แต่งได้ยาก ยังไม่เคยมีกวีใดแต่งมาก่อน
- ใช้ภาษาซึ่งปรุ้งต่งซ้อตัวละครและภูมิประเทศถูกต้องตามแห่งยุคแห่งการตรารัชอันจำนงให้เป็นตัวเรื่อง
- ลักษณะดีเด่นประการที่สองตามคำยกย่อง คือ การที่ทรงตั้งชื่อตัวละครและสถานที่อันเป็นฉากของเรื่องได้อย่างถูกต้องตามยุคแห่งการตะ คือ ยุคแห่งอาณาจักรพุกการตะ ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากพระภรต พระจักรพรรดิโบราณของอินเดียตามเรื่องมหาภารตะ ซึ่งเป็นมหากาพย์สำคัญเรื่องหนึ่ง

ตัวอย่างที่ ๑

ความรักเหมือนโรคา
ไม่เย็นและไม่ยล

บันดาลตาให้มีมม
อุปสรรคใดใด

(บทละครพูดคำฉันท์ เรื่อง มัทนะพาธา :
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว)

- ความเปรียบ ความรักเหมือนโรคา บันดาลตาให้มีมม (อุปไมย)
ไม่เย็นและไม่ยล อุปสรรคใดใด (อุปมา)

ตัวอย่างที่ ๒

งามเกศด้าชา กลน้ำ ณ ท้องละหาน

(บทละครพูดคำฉันท์ เรื่อง มัทนะพาธา :
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว)

- ความเปรียบ งามเกศด้าชา (อุปไมย)
กลน้ำ ณ ท้องละหาน (อุปมา)

เรื่อง “คัมภีร์ฉันทศาสตร์ แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์”

คำว่า “แพทย์” มาจากศัพท์สันสกฤต “ไวทย” แปลว่า ผู้รู้พระเวท หมายถึงผู้รู้วิชาการต่าง ๆ ที่ประมวลอยู่ในคัมภีร์พระเวท (คัมภีร์พระเวทฉบับหนึ่งคือ อถรรพเวท เป็นต้นกำเนิดของตำราการแพทย์และการรักษาโรคด้วยสมุนไพรและผู้รู้วิชาการรักษาโรคเป็นที่นับถือยกย่องและมีบทบาทมากในสังคม ต่อมาคำว่า “ไวทย” จึงมีความหมายเจาะจงหมายถึงผู้รู้วิชาการรักษาโรค

แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์เป็นตำราแพทย์ของไทย เป็นการแพทย์แผนโบราณ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สืบค้นและรวบรวมไว้ ต่อมาได้โปรดให้จัดพิมพ์ “ตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์” ใช้ในโรงเรียนราชแพทยาลัย แต่พิมพ์ได้เพียง ๓ เล่ม ก็เลิกไป ในภายหลังมีการจัดพิมพ์เป็นวารสารรายเดือนฉบับหลวง ๒ เล่มจบ เพื่อใช้เป็นคู่มือสำหรับประชาชนใช้และใช้เป็นตำราแพทย์ ตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ ทั้งชุดมีจำนวนทั้งหมด ๑๔ คัมภีร์

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงให้ประชุมแพทย์หลวง สืบค้นและรวบรวมตำราแพทย์ไทย นำมาตรวจสอบชำระให้ถูกต้องแล้วจึง จัดบันทึกลงในสมุดไทย และได้จัดพิมพ์สำเร็จสมบูรณ์โดยพระยาพิศณุประสาทเวช (คง ถาวรเวช) เรียกกันว่า “หมอคง” ผู้เป็นอาจารย์เชี่ยวชาญด้านการแพทย์แผนไทย ของราชแพทยาลัยและผู้จัดการโรงเรียน

เวชโสมสร เป็นผู้ริเริ่มจัดพิมพ์ “แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ฉบับหลวง” จัดพิมพ์เผยแพร่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ (*พระยาพิศณุประสาทเวช ได้เป็นแพทย์หลวงประจำพระองค์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานนามสกุล “ถาวรเวช” ท่านถึงแก่อนิจกรรม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗)

บทร้อยกรอง ประเภทกาพย์ยานี ๑๑ เรื่อง “คัมภีร์ฉันทศาสตร์ แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์” ใช้โวหารภาพจน์ โวหารอุปมา ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๑

จะกล่าวถึงคัมภีร์ฉันทศาสตร์บรรพ์ที่ครูสอน
เสมอดวงทินกร แลดวงจันทร์กระจ่างตา
คัมภีร์ฉันทศาสตร์ แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ : พระยาวิชาธิปดี (กล่อม)

- ความเปรียบ จะกล่าวถึงคัมภีร์ฉันทศาสตร์บรรพ์ที่ครูสอน (อุปไมย)
เสมอดวงทินกร แลดวงจันทร์กระจ่างตา (อุปมา)

ตัวอย่างที่ ๒

เมื่ออ่อนรักษาได้ แก่แล้วไซร้ยากนักหนา
ใช้นั้นอุปมา เหมือนเพลิงป่าไหม้ลูกกลาม
คัมภีร์ฉันทศาสตร์ แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ : พระยาวิชาธิปดี (กล่อม)

- ความเปรียบ เมื่ออ่อนรักษาได้ แก่แล้วไซร้ยากนักหนา (อุปไมย)
ใช้นั้นอุปมา เหมือนเพลิงป่าไหม้ลูกกลาม (อุปมา)

ตัวอย่างที่ ๓

จะกล่าวคัมภีร์ฉันท-
เสมอดวงทินกร

ทศตรบรรพ์ที่ครูสอน
แลดวงจันทร์กระจ่างตา

(คัมภีร์ฉันทศาสตร์ แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ : พระยาวิชาธิปดี (กล่อม))

- ความเปรียบ จะกล่าวคัมภีร์ฉันท- ทศตรบรรพ์ที่ครูสอน (อุปไมย)
เสมอดวงทินกร แลดวงจันทร์กระจ่างตา (อุปมา)

โวหารอุปมาประเภทร้อยแก้ว จากวรรณคดี และวรรณกรรม

๑. เรื่อง “กามนิต วาสิฏฐี”

เป็นวรรณกรรมร้อยแก้ว ประเภทนวนิยายอิงพระพุทธศาสนา ได้รับการ ยกย่องให้เป็น ๑ ใน ๑๐๐ เล่มของหนังสือแต่งดี ที่คนไทยควรอ่าน เป็นผลงานที่ เสถียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชธน) และ นาคะประทีป (พระสารประเสริฐ) แปลและเรียบเรียงจากฉบับแปลภาษาอังกฤษ ของ จอห์น อี. โลจี (John E. Logie) เรื่อง The Pilgrim Kamanita (พ.ศ. ๒๔๕๔) โดย จอห์น อีโลจี ได้ แปลจาก บทประพันธ์ภาษาเยอรมัน

เรื่อง Der Pilger Kamanita (พ.ศ. ๒๔๔๙) ของ คาร์ล ออดอล์ฟ เจลลือรูป (Karl Adolph Gjellerup) กวีและนักเขียนชาวเดนมาร์ก ฉบับภาษาไทย จัดพิมพ์เป็นครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๗๔

ใน เรื่อง “กามนิต วาสิฏฐี” ใช้โวหารภาพพจน์หลายประเภท ที่หยิบยกมาเป็นตัวอย่าง ต่อไปนี้ คือ โวหารอุปมา ใช้การเปรียบเทียบและพรรณนาให้มองเห็นภาพเข้าใจเนื้อหาของเรื่องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑

...ยามเย็นกำลังอ่อนลงสู่วิกาล ทอแสงแผ่ซ่านไปยังสาละโกเศศ
แลละลิว เห็นเป็นทางสว่างไปทั่วประเทศสุดสายตา ดูประหนึ่ง
มีหัตถ์ทิพย์ มาปกแผ่อำนวยสวัสดิ

(เสถียรโกเศศ และนาคะประทีป : กามนิต วาสิฏฐี)

- ความเปรียบ ยามเย็นกำลังอ่อนลงสู่วิกาล ทอแสงแผ่ซ่าน
ไปยังสาละโกเศศ แลละลิวเห็นเป็นทางสว่างไปทั่วประเทศสุดสายตา (อุปไมย)
ดูประหนึ่งมีหัตถ์ทิพย์มาปกแผ่อำนวยสวัสดิ (อุปมา)

ตัวอย่างที่ ๒

...เมื่อพระศาสดา มีพระพุทธรูปด้วยอริยสัจเป็นเบื้องต้น
ปานว่าประดิษฐานหลักศิลาขึ้นสี่มุมด้วยประการดังนี้แล้วก็ทรงยกข
พระธรรมทั้งมวลขึ้นตั้งประกอบ

(เสถียรโกเศศ และนาคะประทีป : กามนิต วาสิฏฐี)

- ความเปรียบ เมื่อพระศาสดา มีพระพุทธรูปด้วยอริยสัจเป็น
เบื้องต้น (อุปมา) ปานว่าประดิษฐานหลักศิลาขึ้นสี่มุมด้วยประการดังนี้แล้ว
ก็ทรงยกพระธรรมทั้งมวลขึ้นตั้งประกอบ (อุปมา)

ตัวอย่างที่ ๓

...ทรงจำแนกแยกอรธออกเป็นตอนเนื้อความ แล้วทรงชี้แจง
กำกับกันไปเสมือนตั้งบุคคลตัดแต่งศิลาออกเป็นชิ้นๆ

(เสถียรโกเศศ และนาคะประทีป : กามนิต วาสิฏฐี)

- ความเปรียบ ทรงจำแนกแยกอรธออกเป็นตอนเนื้อความ แล้วทรงชี้แจง
กำกับกันไป (อุปมา) เสมือนตั้งบุคคลตัดแต่งศิลาออกเป็นชิ้น ๆ (อุปมา)

ตัวอย่างที่ ๔

...ดังนี้เจ้าจะเห็นได้ว่าเมื่อก่อนที่พ่อจัดหาให้มีตระกูลสมชาติ สมเชือกันดี เพราะตระกูลของเราก็มั่งมี มีคนนับหน้าถือตา ญาติพี่น้องทั้งฝ่ายบิดาของนางก็บริบูรณ์ รุปร่างกายหาตำหนิไม่ได้ ผมดำราวกับสีปีกแมลงผึ้ง หน้าเปล่าปลั่งดั่งดวงจันทร์ เนตรประหนึ่งตากวาง จมูกแม่นยำดองกา ฟันเทียบไข่มุก...

(เสริญยศโกเศศ และนาคะประทีป : กามนิต วาสัญญ)

- ความเปรียบเทียบ ผมดำ (อุปมา) ราวกับสีปีกของแมลงผึ้ง (อุปมา)
- ความเปรียบเทียบ หน้าตาเปล่าปลั่ง (อุปมา) ดั่งดวงจันทร์ (อุปมา)
- ความเปรียบเทียบ เนตร (อุปมา) ประหนึ่งตากวาง (อุปมา)
- ความเปรียบเทียบ จมูก (อุปมา) แม่นยำดองกา (อุปมา)

๒. เรื่อง “โคลนติดล้อ”

โคลนติดล้อ เป็นพระราชนิพนธ์ ของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ พระราชนิพนธ์ โคลนติดล้อลงใน หนังสือพิมพ์ไทย ๒๘ เมษายน - ๑๑ พฤษภาคม ๒๔๕๘ ใช้นามแฝงว่า อัสวพาหุ พระราชนิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ ชื่อว่า clogs on our wheels ลงในหนังสือ siam observer ในเวลาใกล้เคียงกัน มี ๑๒ ตอน สะท้อนให้เห็นค่านิยมของ สังคมไทยสมัยรัชกาลที่ ๖ ซึ่งขณะนั้นประเทศอยู่ระหว่างการพัฒนา เปรียบเสมือน รถที่กำลังแล่นไปข้างหน้า แล้วมีปัญหาต่าง ๆ คอยขัดขวางและถ่วงความเจริญ ซึ่งเปรียบ ได้กับโคลนที่ติดล้อรถ ทำให้รถแล่นไปไม่สะดวกไม่รวดเร็วเท่าที่ควร ปัญหาเหล่านี้ ได้แก่

๑. การเอาอย่างโดยไม่ไตร่ตรอง คือ เอาอย่างชาวตะวันตกโดยไม่คิด
๒. การทำตนให้ต่ำต้อย คือ ไม่เชื่อคนไทยด้วยกันเอง แต่กลับเชื่อชาวตะวันตก

๓. การบูชาหนังสือจนเกินเหตุ คือ เชื่อหนังสือพิมพ์มากเกินไป จึงโจมตีรัฐบาลเพราะนักหนังสือพิมพ์ชอบโจมตีรัฐบาล

๔. ความนิยมเป็นเสมียน คือ มีการศึกษาสูงแต่ไม่รู้จักใช้ กลับนำความรู้นั้นมาเป็นเสมียนรับราชการ แทนที่จะกลับไปพัฒนาบ้านเกิดด้านเกษตรกรรม

๕. ความเห็นผิด คือ คิดว่าตามฝรั่งแล้วจะถูกต้องเสมอ ทั้งที่ผิดจริยธรรมก็เห็นว่าดี

๖. ถือเกียรติยศไม่มีมูล คือ มีบางคนคิดว่าคนมีความเสมอภาคกัน จึงไม่เคารพผู้ใหญ่ ผู้ที่เคารพคือพวกประจบ

๗. ความจนไม่จริง คือ คนไทยจริงๆ ไม่ได้จน แต่ฟุ่มเฟือย เป็นหนี้พินัน จึงจน

๘. แต่งงานชั่วคราว คือ ถูกคลุมถุงชน จึงเป็นปัญหาแก่ฝ่ายหญิง ยิ่งถ้ามีลูกยิ่งลำบาก

๙. ความไม่รับผิดชอบของบิดามารดา คือ ชายหญิงแต่งงานกัน มีลูกเล็กกันแล้วไม่รับผิดชอบต่อลูก

๑๐. การค้าสาว คือ ขายชื่อเมียน้อย เมื่อไม่ต้องการก็ทิ้งขว้าง

๑๑. ความหยุมหยิม คือ นิสัยใจแคบ เห็นแก่ตัว ชอบจับผิดคนอื่น

๑๒. หลักฐานไม่มั่นคง คือ ผู้มีหลักมีฐานไม่มั่นคง และยังบกพร่องในหน้าที่ ชอบเล่นการพนัน

เรื่องโคลนติดล้อ ใช้โวหารภาพจน์ ประเภทต่าง ๆ เพื่อสะท้อนเนื้อหา ช่วยขยายความให้เข้าใจง่ายและอธิบายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น สื่อความหมายตรงไปตรงมา อธิบายความคิดของคนในสังคมยุคหนึ่งที่ไม่เห็นกับค่านิยมผิดผิดๆ ตามที่ได้ยกตัวอย่าง คือ การการใช้โวหารอุปมา ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๑

...ความนิยมเป็นเสมียนเปรียบเหมือนโคลนอีกก้อน
ที่ติดล้อรถ...

(โคลนติดล้อ ตอนความนิยมเป็นเสมียน : พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว)

- ข้อความที่ต้องการเปรียบเทียบ กล่าวถึง ความนิยมเป็นเสมียน (อุปไมย) เหมือนโคลนอีกก้อนที่ติดล้อรถ (อุปมา)

ตัวอย่างที่ ๒

...คำปฏิเสธตามทางราชการจึงเป็นเสมือนปลายเรื่องอันเป็นของจิต
ไม่มีใครจะเชื่อถือนัก...

(โคลนติดล้อ ตอน การบูชาหนังสือจนเกินเหตุ : พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว)

- ความเปรียบ คำปฏิเสธตามทางราชการ (อุปมา)
เสมือนปลายเรื่องอันเป็นของจิตไม่มีใครจะเชื่อถือนัก (อุปมา)

ตัวอย่างที่ ๓

...อนิจจา! แม้แต่ชื่อก็แยตัวเอง! เราทั้งหลายเรียกตัวเองว่าไทย
กลับเป็นทาสแห่งความประพฤติดูทาสนั่นเอง...

(โคลนติดล้อ ตอน การบูชาหนังสือจนเกินเหตุ : พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว)

- ความเปรียบ อนิจจา! แม้แต่ชื่อก็แยตัวเอง! เราทั้งหลายเรียกตัวเอง
ว่าไทยกลับเป็นทาสแห่งความประพฤติ (อุปมา)

แบบฝึกทักษะที่ ๒.๑
ค้นหาคำเชื่อมโวหารอุปมา

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาคำศัพท์ ที่กำหนด แล้วทำเครื่องหมายดังต่อไปนี้
ล้อมรอบคำเชื่อมโวหารอุปมาให้ถูกต้อง (จำนวน ๑๐ ข้อ ๑๐ คะแนน)

ตัวอย่าง	งาม	กราบ	น้ำ	 คล้าย
๑.	หมาย	ดรูณี	แสน	ราวกับ
๒.	อัมพร	บุหลัน	มรณา	ดุจ
๓.	เมือง	แม่น	เมื่อ	วานร
๔.	คช	ทวิช	ดั่ง	เลือก
๕.	อาสัณ	บุษกร	สุมาลี	เหมือน
๖.	ปาน	นั้	โพยม	แต่
๗.	นับ	สรวง	เสมือน	พราย
๘.	วะวั	คือ	คล้าย	แย้ม
๙.	ประหนึ่ง	หัสดี	เมธินี	พสุธา
๑๐.	เปรียบ	ปรีม	ปักษรร	บุรินทร์

ทำกันเลยนะ

แบบฝึกทักษะที่ ๒.๒
โครงสร้างโวหารอุปมาสี่สาร

คำชี้แจง ให้นักเรียนแยกโวหารอุปมา จากข้อความที่กำหนดให้ลงในตาราง
ตามโครงสร้างโวหารอุปมาอุปไมย (๑๐ คะแนน)

ตัวอย่าง → เขียนทองงามดังทอง

โวหารอุปมา	อุปไมย คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำ หรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
เขียนทองงามดังทอง	เขียนทองงาม	ดัง	ทอง

๑. เลียนางอย่างเลียน้อง เหลืองดุจดึงทองหาไหนเทียม

โวหารอุปมา	อุปไมย คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
.....			
.....			

๒. สัญญาจะกลับมาหาพ่อแม่ แต่แล้วก็ไม่กระทำเหมือนคำนั้น

โวหารอุปมา	อุปไมย คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
.....			
.....			

๓. ออกเอยจะอยู่ไปโยให้เวทนา อุปมาเสมือนหนึ่งพฤษชาติดวาลัย
ย่อมอาศัยมูลเพราะลูกเป็นแน่แท้

โวหารอุปมา	อุปไมย คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
.....			
.....			

๔. เธอว่ายนน้ำเก่งเหมือนปลา

โวหารอุปมา	อุปไมย คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
.....			
.....			

๕. มีความรู้เหมือนมีทรัพย์อยู่นับแสน

โวหารอุปมา	อุปไมย คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
.....			
.....			

๖. พี่หมายน้องคงปองปาริชาติ มณฑาทิ์เทวราชในสวรรค์

โวหารอุปมา	อุปไมย คำ หรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำ หรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
.....			
.....			

๗. บทเพลงนี้ไพเราะราวกับบทเพลงจากสวรรค์

โวหารอุปมา	อุปมา คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
.....			
.....			
.....			

๘. เสียงดังราวกับฟ้า

โวหารอุปมา	อุปมา คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
.....			
.....			
.....			

๑๐. ผิวเหลืองเรืองรองดังทองคำ

โวหารอุปมา	อุปมา คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
.....			
.....			

ตั้งใจทำนะคะ

แบบฝึกทักษะที่ ๓
วิเคราะห์โวหารอุปมาลีลาร้อยกรอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทร้อยกรองที่กำหนดให้พร้อมกับวิเคราะห์ โวหารอุปมา
ในแต่ละข้อให้ถูกต้อง (จำนวน ๑๐ ข้อ ๑๐ คะแนน)

ตัวอย่าง จะจำเือน บ่ ทูลไชร้ ก็เหมือนปิดวิชาการ
เปรียบ การไม่พูดไม่บอก เหมือน การปิดกั้นความรู้

๑. งามผิวประไพพ่อง กลทาบศุภาสุพรรณ
เปรียบ.....เหมือน.....

๒. งามแก้มแฉล้มฉั่น พระอรุณแอร่มละลาน
เปรียบ.....เหมือน.....

๓. งามเกศาดำขำ กลน้ำ ณ ท้องละหาน
เปรียบ.....เหมือน.....

๔. งามตรพินิจปาน สุมะณิมะโนหะรา
เปรียบ.....เหมือน.....

๕. งามทรงสล้างสอง วรถันสุนนสุมา-
 ลีเลิศประเสริฐกว่า วรบุลสะโรชะมาศ
 เปรียบ.....เหมือน.....

๖. งานเอนงนค์ราว สุระศิลป์ชาญฉลาด
 เปรียบ.....เหมือน.....

๗. เกลากลึงประหนึ่งวาด วรรูปพิไลยพวง
 เปรียบ.....เหมือน.....

๘. งามกรประหนึ่งวง สุระคชสุเรนทะททรง
 เปรียบ.....เหมือน.....

๙. นวนนาฏวิลาศวง ดุจระรำระบำระเบง
 เปรียบ.....เหมือน.....

๑๐. ข้าไฟเราะน้ำเสียง อรเพียงพิรมย์ประเลง
 เปรียบ.....เหมือน.....

ตั้งใจทำนะครับ
เพื่อนๆ

แบบฝึกทักษะที่ ๒.๔
ร้อยแก้วเรียบเรียงอุปมาโวหาร

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์ข้อความที่กำหนดให้ แล้วเลือกเติม
โวหารอุปมา ให้ได้ใจความสมบูรณ์ (๑๐ คะแนน)

สัพพัญญู	หนังสือ	นกมาจากรัง	<u>หยวกกล้วย</u>
เทพธิดา	คอยาว	ฟ้าผ่า	นกกระจอกแตกรัง
พินขาว	นกที่จากรัง	ปลาได้น้ำ	น้ำที่ช่วยชำระล้างสิ่งปฏิกูล
ชื่อ	ดวงแก้วตา	หมู	

	อุปมา	คำเชื่อม	อุปมา
	ตัวอย่าง ผีขาว	ราวกับ	<u>หยวกกล้วย</u>
๑.	มีความรู้	ดั่ง	
๒.		เหมือน	ยี่ราฟ
๓.	โลกมีลักษณะ	คล้าย	
๔.		ราวกับ	นกกระจอกแตกรัง
๕.	เล่าปี่ดีใจ	เหมือน	
๖.		ราวกับ	ไข่มุก
๗.	จากเรือน	เหมือน	
๘.	ครู	เหมือน	
๙.	การที่เรามุ่งช่วยผู้อื่นซึ่งกำลังมีความทุกข์นั้น	เหมือน	
๑๐.		เหมือน	แมวนอนหวด

แบบทดสอบหลังเรียน

คำชี้แจง

๑. เป็นข้อสอบปรนัยเลือกตอบ มีจำนวน ๑๐ ข้อ
๒. นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียวทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับตัวเลือกที่ถูกต้อง

๑. ข้อใดไม่ใช่โวหารอุปมาอุปไมย

ก. ผีว่องดังทองทา	วนิดานิवासสรรค์
ข. คิ้วโก่งดั่งคันศร	โฉมบังอรสลักเสลา
ค. ขอเป็นซึ่งมาลี	รุจิเรขวิไลวรรณ
ง. งามเวยอนงคราว	สุระศิลป์ชาณุฉลาด

๒. โวหารอุปมาในข้อเปรียบเทียบต่างจากข้ออื่น

ก. จมูกเหมือนลูกชมพู
ข. ใบหูเหมือนทอดมันร้อนๆ
ค. ปัญญาประดุจอาวุธ
ง. ปากเธอเหมือนกระจับอ่อนๆ

๓. นางพิมพรีมเพราดั่งจันทรา เอ็งเหมือนเต้านาอยู่ต่ำได้
จากคำประพันธ์ข้างต้น คำใดใช้เชื่อมโวหารอุปมา

ก. พรีม	เหมือน
ข. ดั่ง	เหมือน
ค. ดั่ง	นา
ง. จันทรา	เอ็ง

จงใช้บทร้อยกรองที่กำหนดให้ตอบคำถาม ข้อที่ ๔ - ๕

สูงระหงทรงเพรียวเรียวฉะรุต
พิศแต่หัวตลอดเท้าขาวแต่ตา
คิ้วก่งดั่งกงเขาดัดฝ้าย
หูกลองดวงพักตร์หังอ

งามละม้ายคล้ายอุฐกะหลาป่า
ทั้งสองแก้มกัลยาดังลูกยอ
จุมภะม้ายคล้ายพริ้วขอ
ลำคอโตต้นสั้นกลม

(ระเด่นลันได : พระมหามนตรี)

๔. ในบทร้อยกรองข้างต้นวรรคใดไม่ใช่โวหารอุปมา

- ก. วรรคที่ ๑ ๒
- ข. วรรคที่ ๓ ๔
- ค. วรรคที่ ๕ ๖
- ง. วรรคที่ ๗ ๘

๕. ในวรรคที่ ๔ คำใดเชื่อมโวหารอุปมา

- ก. สอง
- ข. แก้ม
- ค. ดั่ง
- ง. กัลยา

๖. ข้อใดใช้ภาพพจน์อุปมา

- ก. แม่เนื้อเย็นเป็นห้วงมหรณพ
- ข. อันแสงสุริยส่องสว่างแต่กลางวัน
- ค. รักกันอยู่ขอบฟ้าเขาเขียว
- ง. เปรียบเธอเพชรงามน้ำหนึ่ง

ใช้ข้อความที่กำหนดให้ตอบคำถามข้อ ๗ - ๘

...พระคุณเอยจะคิดдумเป็นไรเล่า ว่ามัทรีนี้เป็นข้าเก่าแต่ก่อนมา
ตั้งเงาตามพระบาทาก็เหมือนกัน นอกกว่านั้นที่แน่นอนคือนางไหน
อันสนิทชิดใกล้แต่ก่อนกาล...

(ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี : เจ้าพระยาพระคลัง(หน))

๗. ประโยคใดใช้โวหารภาพพจน์อุปมา
- ก. มัทรีเป็นข้าแต่เก่าแต่ก่อนมา
 - ข. พระคุณเอยจะคิดдумเป็นไรเล่า
 - ค. ตั้งเงาตามพระบาทาก็เหมือนกัน
 - ง. อันสนิทชิดใกล้แต่ก่อนกาล
๘. จากข้อความข้างต้น ตัวเชื่อมโวหารอุปมาคือคำใด
- ก. เป็น
 - ข. แต่
 - ค. ตั้ง
 - ง. คือ

บทร้อยกรองที่กำหนดให้ ตอบคำถามข้อ ๙ - ๑๐

ความรักเหมือนโรคา	บันดาลตาให้มี
ไม่เย็นและไม่ยล	อุปสรรคคะใดใด
ความรักเหมือนโคถึก	กำลังศึกผิขังไว้
ก็ไลดจากคอกไป	บ่ยอมอยู่ ณ ที่ขัง

(บทละครพูดคำฉันท์ เรื่อง มัทนะพาธา : พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว)

๙. จากบทร้อยกรองข้างต้น ไม่มีคำเชื่อมโวหารอุปมาในวรรคใด
- ก. วรรคที่ ๑, ๒
 - ข. วรรคที่ ๓ ๔
 - ค. วรรคที่ ๕ ๗
 - ง. วรรคที่ ๖ ๗
๑๐. จากข้อความข้างต้นในบาทที่ ๑ ผู้ประพันธ์ได้เปรียบเทียบความรักเหมือนกับสิ่งใด
- ก. ความรักเหมือนโรคภัยที่ร้ายแรงสามารถทำให้ตาบอดได้
 - ข. ความรักเหมือนความมืดไม่มีแสงสว่าง
 - ค. ความรักเหมือนเชื้อโรคหลาย ๆ ชนิด
 - ง. ความรักเหมือนโคที่มีพละกำลังมากมายไม่ยอมถูกขัดขวาง

ทำได้แน่ๆเลย

กระดาษคำตอบ
แบบทดสอบหลังเรียน

คำชี้แจง กระดาษคำตอบข้อที่ ๑ - ๑๐ (๑๐ คะแนน)

ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
๑					๖				
๒					๗				
๓					๘				
๔					๙				
๕					๑๐				

เกณฑ์การวัดและประเมินผล

เกณฑ์การวัดผล

แบบทดสอบ (๑๐ ข้อ ๑๐ คะแนน)

ตอบถูกต้องตามเฉลย ๑ ข้อ ๑ คะแนน

ตอบผิดจากเฉลย ๐ คะแนน

เกณฑ์การประเมินผล

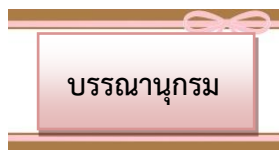
ได้คะแนน ๑๐ คะแนน ดีมาก

ได้คะแนน ๙ คะแนน ดี

ได้คะแนน ๘ คะแนน พอใช้

ได้คะแนน ๗ คะแนน ผ่านเกณฑ์

ได้คะแนน ๐ - ๖ คะแนน ไม่ผ่านเกณฑ์

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. **วรรณคดีวิจารณ์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔.
- ปิยะฤกษ์ บุญโกศล, (๒๕๕๕). **อุปมาอุปไมย**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://krupiyarerker.wordpress.com/tag/>. (วันที่ค้นข้อมูล: ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙).
- ประนอม พงษ์เผือก, นางลักษณ์ เจนนาวี, จินตนา วีระเกียรติสุนทร, และวรวรรณ คงมานุสรณ์. **แบบวัดและบันทึกผลการเรียนรู้ ภาษาไทย ม.๕**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อักษรเจริญทัศน์, มปป.
- ภาสกร เกิดอ่อน, ระวีวรรณ อินทรประพันธ์, พองจันทร์ สุขยิ่ง, และกัลยา สหชาติโกสีย์. **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ม.๕**. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, มปป.
- เมทินี. (๒๕๕๔). **โวหารภาพพจน์**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://krumaytinee.wordpress.com/tag/>. (วันที่ค้นข้อมูล: ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙).
- _____. มหาเวสสันดรชาดก. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๒๔.
- رينฤทัย สัจจพันธ์. **ศาสตร์และศิลป์แห่งวรรณคดี**. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาสน์, ๒๕๔๔
- _____. **วรรณคดีศึกษา**. กรุงเทพฯ: ธารปัญญา, ๒๕๕๔.
- วารสาร. **โวหารภาพพจน์**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://kruwaporn29.wordpress.com/tag/>. (วันที่ค้นข้อมูล: ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙).
- วสุณี รักษาจันทร์. คู่มือภาษาไทย ม.ปลาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เดอะบุคส์, มปป.
- วสุณี รักษาจันทร์. **เฉลยข้อสอบ ฉบับจริง O-NET ม. 6 ฉบับรวม 4 พ.ศ. (2549-2552) วิชาภาษาไทย รหัสวิชา 01**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์เดอะบุคส์ จำกัด, 2552.
- เสนีย์ วิลาวรรณ, สุระ ตามาพงษ์, และทัศนีย์ ล้วนสละ. **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ม.๕ เล่ม ๒**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๙.
- _____. **หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว, ๒๕๕๔.

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

๑. ก
๒. ค
๓. ก
๔. ค
๕. ค
๖. ข
๗. ค
๘. ก
๙. ค
๑๐. ค

เฉลยแบบฝึกทักษะที่ ๒.๑
ค้นหาคำเชื่อมโวหารอุปมา

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาคำศัพท์ ที่กำหนด แล้วทำเครื่องหมายริ
ล้อมรอบคำเชื่อมโวหารอุปมาให้ถูกต้อง (จำนวน ๑๐ ข้อ ๑๐ คะแนน)

ตัวอย่าง	งาม	กราบ	น้ำ	คล้าย
๑. หมายถึง	ครุณี	แสน	ราวกับ	
๒. อัมพร	บุหลัน	มรณา	ดุจ	
๓. เมือง	แม่น้ำ	เมื่อ	วานร	
๔. คช	ทวิข	ดั่ง	เลือก	
๕. อาสัณ	บุษกร	สุมาลี	เหมือน	
๖. ปาน	นั้น	โพยม	แต่	
๗. นับ	สรวง	เสมือน	พราย	
๘. ะวับ	คือ	คล้าย	แย้ม	
๙. ประหนึ่ง	หัสดี	เมธินี	พสุธา	
๑๐. เปรียบ	ปรีม	ปักษรร	บุรินทร์	

แบบฝึกทักษะที่ ๒.๒
โครงสร้างโวหารอุปมาสื่อสาร

คำชี้แจง ให้นักเรียนแยกโวหารอุปมา จากข้อความที่กำหนดให้ลงในตาราง
ตามโครงสร้างโวหารอุปมาอุปไมย (๑๐ คะแนน)

ตัวอย่าง → เขียนทองงามดั่งทอง

โวหารอุปมา	อุปไมย คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
เขียนทองงาม <u>ดั่ง</u> ทอง	เขียนทองงาม	ดั่ง	ทอง

๑. เล็บนางอย่างเล็บน้อง เหลืองดุจทองหาไหนเทียม

โวหารอุปมา	อุปไมย คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
เล็บนางอย่าง <u>เล็บ</u> น้อง เหลืองดุจ <u>ทอง</u> หาไหนเทียม	เล็บนางอย่าง <u>เล็บ</u> น้อง เหลือง	ดุจ	ทองหาไหนเทียม

๒. สัญญาจะกลับมาหาพ่อแม่ แต่แล้วก็ไม่กระทำเหมือนคำมั่น

โวหารอุปมา	อุปไมย คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
สัญญาจะกลับมาหาพ่อแม่ แต่ <u>แล้ว</u> ก็ไม่กระทำเหมือน <u>คำ</u> มั่น	สัญญาจะกลับ มาหาพ่อแม่ แต่ <u>แล้ว</u> ก็ไม่กระทำ	เหมือน	คำมั่น

๓. ออกเอยจะอยู่ไปใยให้เวทนา อุปมาเสมือนหนึ่งพฤษาลดาวัลย์
ย่อมอาลัยลงเพราะลูกเป็นแน่แท้

โวหารอุปมา	อุปมา คำ หรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำ หรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
ออกเอยจะอยู่ไปใยให้เวทนา อุปมาเสมือนหนึ่งพฤษาลดาวัลย์ ย่อมอาลัยลงเพราะลูกเป็นแน่แท้	ออกเอยจะอยู่ไปใยให้ เวทนา	เสมือน	หนึ่งพฤษาลดาวัลย์ ย่อมอาลัยลงเพราะ ลูกเป็นแน่แท้

๔. เธอว่าน้ำแก่งเหมือนปลา

โวหารอุปมา	อุปมา คำ หรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำ หรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
เธอว่าน้ำแก่งเหมือนปลา	เธอว่าน้ำแก่ง	เหมือน	ปลา

๕. มีความรู้เหมือนมีทรัพย์อยู่นับแสน

โวหารอุปมา	อุปมา คำ หรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำ หรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
มีความรู้เหมือนมีทรัพย์อยู่นับ แสน	มีความรู้	เหมือน	มีทรัพย์อยู่นับแสน

๖. พี่หมายน้องดุงปองปาริชาติ มณฑาให้เทวราชในสวรรค์

โวหารอุปมา	อุปมา คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
พี่หมายน้องดุงปองปาริชาติ มณฑาให้เทวราชในสวรรค์	พี่หมายปองน้อง	ดุง	ปองปาริชาติมณฑาให้ เทวราชในสวรรค์

๗. ตักข้าวเหมือนเช่นผี

โวหารอุปมา	อุปมา คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
ตักข้าวเหมือนเช่นผี	ตักข้าว	เหมือน	เช่นผี

๘. บทเพลงนี้ไพเราะราวกับบทเพลงจากสวรรค์

โวหารอุปมา	อุปมา คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
บทเพลงนี้ไพเราะราวกับบทเพลงจากสวรรค์	บทเพลงนี้ไพเราะ	ราวกับ	บทเพลงจากสวรรค์

๙. ผิวเหลืองเรืองรองดังทองทา

โวหารอุปมา	อุปมา คำหรือข้อความ ต้องการเปรียบเทียบ	คำเชื่อม	อุปมา คำหรือข้อความ นำมาเปรียบเทียบ
ผิวเหลืองเรืองรองดังทองทา	ผิวเหลืองเรืองรอง	ดั่ง	ทองทา

แบบฝึกทักษะที่ ๒.๓
วิเคราะห์โวหารอุปมาลีลาร้อยกรอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านบทร้อยกรองที่กำหนดให้พร้อมกับวิเคราะห์และตีความ
แปลความ โวหารอุปมาในแต่ละข้อให้ถูกต้อง (จำนวน ๑๐ ข้อ ๑๐ คะแนน)

ตัวอย่าง จะจำเจื่อน บ่ พูลไซรั ก็เหมือนปิดวิชาการ
เปรียบ การไม่พูดไม่บอก เหมือน การปิดกั้นความรู้

๑. งามผิวประไพผ่อง กลทาบศุภาสุพรรณ
เปรียบ ผิว เหมือน ทองทาบทา

๒. งามแก้มแฉล้มฉั่น พระอรุณแอร่มละลาน
เปรียบ แก้ม เหมือน พระอาทิตย์เวลาเช้า

๓. งามเกศดำขำ กลน้ำ ณ ท้องละหาน
เปรียบ ผม เหมือน ดินใต้แม่น้ำ

๔. งามตรพินิจปาน สุมะณิมะโนหะรา
เปรียบ ดวงตา เหมือน นางมโนรา

๕. งามทรงสล้างสอง วรรณสุนสุมา-
ลีเลิศประเสริฐกว่า ารูปลสะโรชะมาศ
เปรียบ หน้าอก เหมือน ดอกบัว

๖. งามเอนงนงค์ราว สุระศิลป์ชาญฉลาด
เปรียบ เอนงาม เหมือน การเกลากลิ้งจากนายช่าง

๗. เกลากลิ้งประหนึ่งวาด ารูปพิไลยพะวง
เปรียบ เกลากลิ้ง เหมือน ภาพวาด

๘. งามกรประหนึ่งวง สุระคชสุเรนทะททรง
เปรียบ แขน เหมือน งวงช้าง

๙. นวนาฏวิลาสวง ดุจระรำระบำระเบง
เปรียบ ท่วงท่า เหมือน การรำรำ

๑๐. ข้าไฟเราะน้ำเสียง อรเพียงพิรมย์ประเลง
เปรียบ ดนตรี เหมือน ที่ไฟเราะ

แบบฝึกทักษะที่ ๒.๔
ร้อยแก้วเรียบเรียงอุปมาโวหาร

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์ข้อความที่กำหนดให้ แล้วเลือกเติม
โวหารอุปมาให้ได้ใจความสมบูรณ์ (๑๐ คะแนน)

สัพพัญญู หนังสือ รวากับ นกมาจากรัง หยวกกล้วย
เทพธิดา คอยาว เสียงดังจ๊อแจ เหมือน
พินขาว นกที่จากรัง ปลาได้น้ำ น้ำที่ช่วยชำระล้างสิ่งปฏิกูล
ชื่อ ได้ดวงแก้วตา หมู ดั่ง

ข้อที่	อุปมา	คำเชื่อม	อุปมา
	<u>ตัวอย่าง</u> พินขาว	รวากับ	<u>หยวกกล้วย</u>
๑.	มีความรู้	ดั่ง	<u>สัพพัญญู</u>
๒.	<u>คอยาว</u>	<u>เหมือน</u>	ยี่ราฟ
๓.	โลกมีลักษณะ	คล้าย	<u>หนังสือ</u>
๔.	<u>เสียงดังจ๊อแจ</u>	รวากับ	นกกระจอกแตกรัง
๕.	เล่าปี่ตีใจ	ดั่ง	<u>ได้ดวงแก้ว</u>
๖.	<u>พินขาว</u>	รวากับ	ไข่มุก
๗.	จากเรือน	เหมือน	<u>นกที่จากรัง</u>
๘.	เสียงดัง	<u>รวากับ</u>	ฟ้าผ่า
๙.	การที่เรามุ่งช่วยผู้อื่นซึ่งกำลังมีความทุกข์นั้น	เหมือน	<u>น้ำที่ช่วยชำระล้างสิ่งปฏิกูล</u>
๑๐.	<u>ชื่อ</u>	เหมือน	แมวนอนหวด

เฉลยแบบทดสอบ
หลังเรียน

๑. ค
๒. ค
๓. ข
๔. ง
๕. ค
๖. ง
๗. ค
๘. ค
๙. ก
๑๐. ก

ตารางบันทึกคะแนนรายบุคคล

แบบฝึกทักษะ รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน รหัสวิชา ท๓๒๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕
ชุดโวหารภาพพจน์ เล่มที่ ๒ โวหารอุปมา
ชื่อ/สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

แบบทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	หมายเหตุ
ก่อนเรียน	๑๐		
หลังเรียน	๑๐		

เกณฑ์คะแนนการวัดและประเมินผล ๑๐ คะแนน ดีมาก
 ๙ คะแนน ดี
 ๘ คะแนน พอใช้
 ๗ คะแนน ผ่านการประเมิน
 ๐ - ๖ คะแนน ปรับปรุง

ผลการพัฒนา

แบบฝึกทักษะ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	หมายเหตุ
แบบฝึกทักษะ ที่ ๒.๑	๑๐		
แบบฝึกทักษะ ที่ ๒.๒	๑๐		
แบบฝึกทักษะ ที่ ๒.๓	๑๐		
แบบฝึกทักษะ ที่ ๒.๔	๑๐		

เกณฑ์คะแนนการพัฒนา ๑๐ คะแนน ดีมาก
 ๙ คะแนน ดี
 ๘ คะแนน พอใช้
 ๗ คะแนน ผ่านการประเมิน
 ๐ - ๖ คะแนน ปรับปรุง

